16 Ιουλίου 2014

Βιοηθική αποτίμηση της συνθετικής βιολογίας: Θεσμική δράση της EGE

/ Πεμπτουσία

Image not found or type unknown

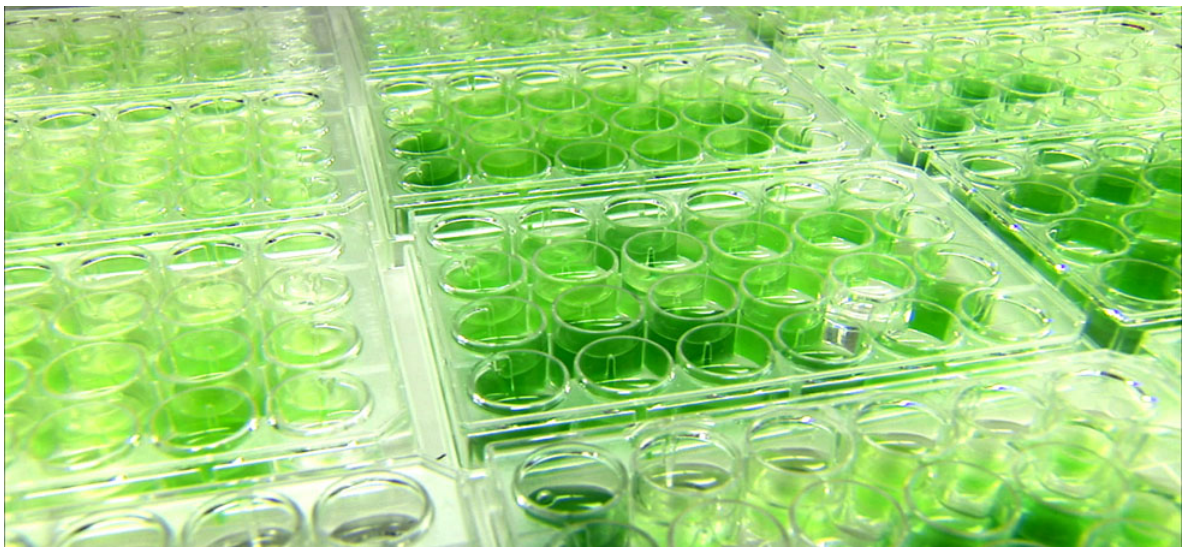

Πριν προχωρήσουμε στην κριτική προσέγγιση του βιοηθικού προβληματισμού της EGE* είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να αναφέρουμε ότι το κείμενο αυτό *(Σύμβαση για την «Προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ανθρώπινου όντος σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής»)*, προς το παρόν το μοναδικό ευρωπαϊκό διεθνούς χαρακτήρα, εξ αρχής δηλώνει την αναφορά του και την εξάρτησή του από όλες τις διεθνείς και παγκόσμιες διακηρύξεις και συνθήκες, όπως αυτές τις οποίες αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα. Παραθέτει έτσι έναν κατάλογο 45 και πλέον παραπομπών – αναφορών στην αρχή του κειμένου από προγενέστερα κείμενα, για τα οποία δηλώνει ότι πρόκειται να τα χρησιμοποιήσει ως βάση προβληματισμού, ώστε να καταλήξει στη γνωμοδότηση που της ζητήθηκε[1].

**Υπενθυμίζουμε ότι πρόκειται για την Ευρωπαϊκή Ομάδα για τη Δεοντολογία της Επιστήμης και των Νέων Τεχνολογιών (European Group on Ethics in Science and New Technologies – EGE). Η ομάδα αυτή αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.*

Ο βασικός στόχος και το κέντρο ενδιαφέροντος σχεδόν όλων των διεθνών κειμένων, είναι η προστασία του ατόμου, από την πιθανότητα εκμετάλλευσης η οποία υποβόσκει πάντοτε κατά την εφαρμογή των θεραπευτικών πρωτοκόλλων ή την έρευνα[2]. Η έννοια της προστασίας του ατόμου φαίνεται κάπως κοινότυπη και περισσότερο νομικού παρά ηθικού χαρακτήρα. Ωστόσο συμπυκνώνει την δυτική ηθική σκέψη και τις αρχές της βιοηθικής όπως διαμορφώθηκαν στο πέρασμα του χρόνου, κάτι που θα διαπιστώσουμε αμέσως στη συνέχεια.

Η προστασία του ατόμου στα επίσημα κείμενα ερμηνεύεται ως εξής: « *προστασία της αξιοπρέπειας και της ταυτότητας όλων των ανθρώπων αδιακρίτως με σεβασμό στην ιδιαιτερότητά τους, στα δικαιώματά τους και τις βασικές ελευθερίες, σε ό,τι αφορά τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής*». Επίσης ιδιαίτερα βαρύνουσας σημασίας θεωρούνται οι ίσες ευκαιρίες για πρόσβαση σε παροχές υπηρεσιών υγείας και η προστασία της γενετικής κληρονομιάς [3].

Η προστασία του ατόμου θεμελιώνεται στην κεντρικής σπουδαιότητας βιοηθική αρχή της αξιοπρέπειας του ατόμου, για την οποία θα κάνουμε εκτενή λόγο σε επόμενη ενότητα.

2.2.3 Η Ελληνική Επιτροπή Βιοηθικής

Η Ελληνική Επιτροπή Βιοηθικής αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας. Έχει συσταθεί με τον ν.2667/1998 (ΦΕΚ Α’ 281/1998) και έχει τις εξής αρμοδιότητες (6):

α) Εξετάζει κάθε ηθικό, κοινωνικό ή νομικό ζήτημα σχετικό με τις εξελίξεις, ιδίως στη Βιολογία, τη Βιοτεχνολογία, την Ιατρική και τη Γενετική.

β) Διατυπώνει, σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία, προτάσεις συνολικής πολιτικής και συγκεκριμένων ενεργειών για ειδικά προβλήματα σε αυτά τα θέματα.

γ) Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς και παρεμφερή όργανα, μεριμνά δε για τη συμμετοχή της Ελλάδας σε διεθνείς εκδηλώσεις σχετικές με την έρευνα στους τομείς ενδιαφέροντός της.

δ) Ενημερώνει τους πολίτες με κάθε πρόσφορο μέσο για θέματα που αφορούν την εξέλιξη των βιολογικών επιστημών και τις συνέπειες των εφαρμογών τους[4].

Η Επιτροπή στελεχώνεται από εννέα πανεπιστημιακούς καθηγητές οι οποίοι διορίζονται με απόφαση του Πρωθυπουργού και έχουν πενταετή θητεία. Το έργο της Επιτροπής συνεπικουρούν δύο επιστημονικούς συνεργάτες με σκοπό την οργάνωση αρχείου κειμένων και επιστημονικών μελετών και την έκδοση εντύπων

με περιεχόμενο τις δραστηριότητες της Επιτροπής και άλλη ύλη σχετική με τη Βιοηθική. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους οι επιστημονικοί συνεργάτες, οι οποίοι προέρχονται από τον χώρο της νομικής επιστήμης παρέχουν υπηρεσίες στην Επιτροπή και ως νομικοί σύμβουλοι [5] .

Για το ζήτημα της συνθετικής βιολογίας δεν έχει εκδόσει έως τώρα κάποια επίσημη ανακοίνωση ή μελέτη. Ωστόσο έχει εργαστεί με μεγάλη επιτυχία επάνω σε άλλα ζητήματα που αφορούν την σύγχρονη βιοτεχνολογία και βιοϊατρική τεχνολογία. Έχει δημιουργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο μία πολύ σοβαρή υποδομή τόσο μεθοδολογίας, όσο και δεξαμενής σκέψεων, η οποία θα της επιτρέψει τη στιγμή που θα θελήσει να προβεί σε μία συστηματική βιοηθική θεώρηση της συνθετικής βιολογίας προσαρμοσμένης στα δεδομένα και τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής κοινωνίας.

[1] The European Group on Ethics in Science and New Technologies to the European Commission, Ethics of Synthetic Biology, Opinion 25, σελ. 3-6.
[2] Ό.π., σ.35.
[3] http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/bioethics/texts_and_documents/1Treaties_COE.asp#TopOfPage.
[4] http://www.bioethics.gr/category.php?category_id=40
[5] Τριανταφυλλίδης Κ. & Κουβάτση Α., Γενετική Ανθρώπου, Αθήνα 2001, σελ. 321-326.

***Παρατήρηση:** Το παρόν άρθρο αποτελεί συνέχεια του αφιερώματος στη συνθετική βιολογία. Πρόκειται για μια μεγάλη έρευνα, αναθεωρημένη έκδοση μεταπτυχιακής-διλπλωματικής εργασίας που κατατέθηκε στο ΕΑΠ κα πραγματοποιήθηκε από τον θεολόγο Στέφανο Καραούλη με επιβλέποντες τους Ν. Κόϊο και Αν. Μαρά.